

Полюга А. В., студентка 4 курсу
факультету № 2 НАВС;
Науковий керівник: Мацишин В. С.,
викладач факультету № 2 НАВС, кандидат
юридичних наук

СПЕЦІАЛЬНЕ РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Сьогодні стає все очевиднішим, що основним чинником, який стоїть на заваді соціальному прогресу в Україні є корупція. Сучасна корупція в Україні є особливим різновидом корупції - корупцією кризового типу. Така корупція має здатність зводити нанівець будь-які реформи в країні, а також спричиняє відчуження України у світовому просторі. Так званий "корупційний компонент" відіграє свою роль і в тому, що сталося з Кримом, і в сьогоденній ситуації на сході України: якби не ураження українського суспільства корупцією, то все могло бути по-іншому. Тому корупція стає політичною проблемою №1 для України [1].

Протидія корупції є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання якої для не лише для України, але й для багатьох країн є надзвичайно важливою і

складною справою, що реально загрожує національній безпеці і конституційному ладу держави [2, с. 80].

Сьогодні в Україні існує проблема розслідування злочинів пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди, які завжди ретельно приховуються зацікавленими особами. Питома вага цих злочинів у загальній структурі злочинності насправді значно більша, оскільки вони мають високий ступінь латентності. Відтак, значна частина корумпованих посадовців залишається поза межами кримінально-правового впливу. Притягнення особи до кримінальної відповідальності, яка переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошення у міждержавний та/або міжнародний розшук з метою видачі (екстрадиції), незважаючи на чималі наукові напрацювання у цій сфері, існує щей досі. У зв'язку з цим було прийнято закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» від 7 жовт. 2014 р. № 1689-УП чинний Кримінальний процесуальний кодекс України доповнено главою 24 «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень».

Отже, спеціальне досудове розслідування (*in absentia*) в Україні - це одна з форм спрощеного кримінального провадження, що здійснюється в разі вчинення особою злочинів, зазначених у ч. 1 ст. 297-1 КПК України, у тому числі злочинів, які пов'язані з одержанням неправомірної вигоди, стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук на підставі ухвали слідчого судді у зв'язку з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування слідчого, погодженого з прокурором або прокурора, яке розглядається за участі особи, яка подала клопотання, та захисника. Зазначеної мети в підозрюваного може не бути, якщо наприклад його затримано чи заарештовано, або він відбуває покарання за вчинення злочину на території

іншої держави, або виїхав за кордон, щоб забезпечити особисту безпеку або для лікування від тяжкої хвороби через брак можливості лікування від неї в Україні [3].

Здійснення спеціального досудового розслідування злочинів, передбачених главою 24-1 КПК, призводить до виокремлення ряду проблемних питань, викликаних недосконалістю його нормативно-правової регламентації, розв'язання яких повинне відображатись у відповідних криміналістичних рекомендаціях:

Ч. 1 ст. 297-1 КПК містить вказівку на те, що спеціальне досудове розслідування здійснюється відповідно до загальних правил досудового розслідування та вимоги глави 24-1 КПК. Однак, у КПК переліку таких загальних правил не має. Виходячи із назв та змісту окремих статей Розділу III КПК доходимо до висновку, що: по-перше, законодавець має на увазі, що у кожній статті глав 19-23, 26 КПК містяться загальні правила досудового розслідування; по-друге, здійснення досудового розслідування пов'язане не тільки із проведенням слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових), а й інших процесуальних дій та прийняттям відповідних процесуальних рішень.

Також як доповнення до вищесказаного є Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків, а також Резолюцію (75) 11 Комітету Міністрів Ради Європи "Про критерії, що регламентують розгляд, що здійснюється за відсутності обвинуваченого" та Рекомендації № 6 Я (87)18 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам "Щодо спрощення кримінального судочинства", а також й відносно спеціального розслідування корупційних злочинів, в яких пропонується розглянути питання про надання судам першої інстанції можливості розглядати справи і приймати в них рішення за відсутності обвинуваченого.

Щодо встановлення особливостей розслідування корупційних злочинів необхідно визначити сутність дій, які дають змогу виявити та розслідувати корупційні злочини, а також необхідно розкрити систему тих обставин, які підлягають встановленню під час їх планування і організації.[4].

Загальними юридичними підставами для здійснення спеціального розслідування є:

1) наявність повнолітнього підозрюваного у вчиненні злочину пов'язаного з отриманням неправомірної вигоди;

2) переховування цього підозрюваного від органів слідства та суду;

3) метою такого переховування є ухилення від кримінальної відповідальності;

4) оголошення його в міждержавний та/або в міжнародний розшук на момент ініціювання розгляду слідчим суддею питання про спеціальне досудове розслідування.

Тому, відповідна процесуальна форма кримінального провадження стосується тільки окремих злочинів проти основ національної безпеки України, проти громадської безпеки, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, службових злочинів.

Спеціальне досудове розслідування дедалі активніше застосовують у нашій державі. Водночас, якщо раніше воно можливе було лише відносно осіб, які перебувають за межами держави, то нині зважаючи на ситуацію в Україні слідчі судді дають дозвіл на здійснення спеціального досудового розслідування щодо осіб, які перебувають на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції (АТО). Адже в Україні неофіційні «правила гри» давно вже домінують над державними інституціями, а систематична політична корупція на найвищому рівні створила прихований політичний режим, що конфліктує з конституційною діяльністю державних інститутів. В деяких завуальованих формах вона узаконена і, звичайно, підтримується деформованою мораллю суспільства. Сучасне суспільство засвоїло культуру корупції і вважає її звичайним явищем, тому часто вчинивши злочин і просто виїжджають за кордон, або просто приховують цей злочин, цим самим створюють необхідність для проведення спеціального досудового розслідування [5].

Тому можна зробити висновок, що спеціальне досудове розслідування є важливою кримінально процесуальною формою розслідування корупційних злочинів, протє задля її

повноцінного застосування необхідно забезпечити розробку нових методичних матеріалів щодо розшуку та виявлення доходів від корупційних злочинів, вдосконалити антикорупційне та кримінально процесуальне законодавство України, здійснювати міжнародну співпрацю з цих питань на стадії досудового слідства та найголовніше сформулювати нові принципи та цінності сучасного українського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корупція в Україні - основний антиукраїнський // ПрессаУкраины. — 2014/-01 июня. [Електронний ресурс].— Режим доступу: [Шр://iarpe88.info /tu/blog/show/ynTWsYSN7oBibaO/](http://iarpe88.info/tu/blog/show/ynTWsYSN7oBibaO/).
2. Севрук В. Г. Деякі аспекти протидії корупції в Україні / В. Г. Севрук // Актуальні питання протидії корупції: стан, проблеми та перспективи на майбутнє : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 17 жовт. 2014 р.). - Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. унт внутр. справ, 2014. - С. 80-81.
3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини [Електронний ресурс]: Закон України від 7 жовт. 2014 р. № 1689-УП. - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Чичиркіна С.П. Особливості проведення слідчих дій на початковому етапі розслідування при виявленні приховування злочинів у сфері службової діяльності / С.П. Чичиркіна // Право та управління. - 2011. - № 2. - С. 387-396.
5. Український соціум: проблеми трансформації / Н. В. Костенко // [Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії](#). - 2008. - Вип. 33. - С. 161-168.